

Monumentnummer*: 352026

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **19 december 1989**
Kadaster deel/nr **82642/180**

Woonplaats* **Cornwerd** Gemeente* **Súdwest-Fryslân** Provincie* **Fryslân**

Locatiennaam **Cornwerd, Dorpsweg 5** Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Makkum	F			150
Makkum	F			203

Omschrijving**

De markant op een iets verhoogd kerkhof gelegen, in aanleg vroeg 13e-eeuwse, oorspronkelijk aan Sint Bonifacius gewijde (hervormde) kerk, waarvan de toren - die de scheepvaart op het IJsselmeer en de Waddenzee tot baken diende - in 1898 is vervangen en schip en vijfzijdig gesloten koor in 1916 van een ommanteling met driezijdig gesloten koor zijn voorzien; rondom het gebouw ligt een in oorsprong vermoedelijk eveneens vroeg-13e-eeuws iets verhoogd kerkhof, dat wordt omsloten door een verzorgd, deels vernieuwd, eind 19e-eeuws gietijzeren hekwerk. In aanleg vroeg 13e-eeuws romaans kerkgebouw dat, na wijzigingen in de 14e en de 16e eeuw, in 1898 van een nieuwe toren in eenvoudige eclectisch-neorenaissancistische trant en in 1916 van een eveneens eenvoudige neogotische ommanteling om schip en koor is voorzien. De toren, die is opgetrokken uit met natuursteendecoraties verlevendigde baksteen, bestaat uit drie geledingen en wordt bekroond door een leiengedekte spits met haan, die rust op een uitkragende omloop op gesneden consoles; eenvoudig torenuurwerk met vier in zonvormig natuursteen-inlegwerk gevatte wijzerplaten; galmgaten; boven de halfrond gesloten stichtingssteen o.a. het jaartal 1898, namen van kerkvoogden, architect (L. Reitsma) en aannemer (J. Roosjen uit Kornwerd). Het zes traveeën tellende schip, dat eveneens is opgetrokken uit met stucdecoraties verlevendigde baksteen, wordt gedekt door een met machinale Lucas IJbrandspannen belegd aan koorzijde driezijdig gesloten schilddak tegen rechte topgevel aan torenzijde; onderlangs de dakrand een rondboogfriesje; in de linkerzijgevel later dichtgezet spitsboogportaal en vijf blinde spitsboogramen; in de rechterzijgevel nog wel toegankelijk spitsboogportaal, waarboven

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

stichtingssteen met jaartal 1916 en de namen van kerkvoogden, architect (F. Haagsma) en aannemer (J. Roosjen uit Kornwerd); de spitsboogramen hebben een eenvoudige vroeg 20e-eeuwse gekleurde glas-in-lood beglazing met florale motieven; van de drie spitsboogramen in het koor zijn er twee blind; het raam op de kop is eveneens kleurig beglaasd. Behalve restanten van de 13e-eeuwse romaanse voorganger, gaan achter deze ommanteling mogelijk ook nog sporen van latere 14e- en 16e-eeuwse verbouwingen schuil.

Het INTERIEUR bevat de volgende onderdelen van belang: - het begin 16e-eeuwse eiken tongewelf op houten trekbalken met sleutelstukken met peerkraalmotief; - de blindnissen met neogotisch stucwerk; - de preekstoel met doophek (1740); wapenbord, balusters en lofwerk van de overhuiving van de herenbank (1740); een Tiengebodenbord (1740) in omlijsting met engelen (1809) en vier wapenborden (1740); een kerkvoogdenbord (1917); het eind 19e/vroeg 20e-eeuwse meubilair inclusief de deuren- en kastenwand met opgeklampte panelen; het in een verzorgd gesneden kas gevatte orgel met twee klavieren, in 1865 gemaakt door L. van Dam en Zonen, op galerij.

Wat betreft het EXTERIEUR eenvoudig eind 19d/begin 20e-eeuws, op een iets verhoogd en in oorsprong vermoedelijk eveneens vroeg-13e-eeuws kerkhof gelegen en het dorp Cornwerd karakteriserend, kerkgebouw van bouwhistorische, kunsthistorisch en stedenbouwkundig belang wegens: - de restanten van een vroeg 13e-eeuwse romaanse voorganger met vijfzijdig gesloten koor en de mogelijke sporen van 14e- en 16e-eeuwse verbouwingen, die schuil gaan achter de ommanteling uit 1916 van koor en schip; - verschillende interieur-onderdelen, daterend uit 17e, 18e, 19e en vroege 20e eeuw. Klokkestoel met klok van A. Boister, 1569, diam. 101 cm. Mechanisch torenuurwerk Gebr. van Bergen, Midwolda, 1913.

In oorsprong vermoedelijk eveneens vroeg 13e-eeuwse kerkhof, van belang wegens: - het aangegeven historische verband met de restanten van de vroegere romaanse Bonifaciuskerk; - het verzorgd vormgegeven eind 19e-eeuwse gietijzeren hekwerk; - het stedenbouwkundige belang -tesamen met het kerkgebouw- voor het dorp Cornwerd.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Uitvaartcentra en begraafplaatsen	Begraafplaats en -onderdelen	Kerkhof